

ANKARA ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA VE ONARIM BÖLÜMÜ

KVK101 KORUMA-ONARIM KAVRAM VE İLKELERİ

DERS 8

DOÇ. DR. CENGİZ ÇETİN

STABİLİZASYON

- Stabilizasyon herhangi bir bozulmanın belli bir noktada durdurarak, objenin o andaki halini muhafazasına yardımcı olmak.
- Bozulma ve stabilizasyon biyolojik, kimyasal ve fiziksel (mekanik) olmak üzere üç şekilde meydana gelir.

- **Biyolojik**

O_2 , H_2O , ısı ve ışık gibi etkenleri engelleyerek biyolojik etkinliği sınırlamak / ortadan kaldırmak

Organizmaları öldürmek

- **Kimyasal**

O_2 , H_2O , ısı, ışık ve katalizörler gibi etkenleri engelleyerek kimyasal etkinliği sınırlamak / ortadan kaldırmak

Ortama kimyasal reaksiyon önleyici ajanlar eklemek

Mekanik etkinlik/güç ve H_2O gibi reaksiyon ajanlarını ortamdaki uzaklaştırmak

- **Fiziksel**

Konsolide etmek, desteklemek, önleyici koruma

STABİLİZASYON YÖNTEMLERİNİN SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN ETMENLER

1. Seçilen stabilizasyon yöntemi ya da malzemesi eser üzerinde yeni bozulmalara yol açmamalı
2. Kullanılan stabilizasyon malzemesi objeden geri alınabilmeli (geri dönüşümlülük)
3. Stabilizasyon malzemesi objenin tarihsel, sanatsal orijinalitesini bozmamalı
4. Stabilizasyon malzemesi objeye uygulanan koruma malzemeleri ile tepkimeye girmemeli
5. Stabilizasyon yöntemi objeye uygulanan koruma malzemeleri ya da yöntemini etkilememelidir
6. Stabilizasyon yöntem ve/veya malzemeleri uzun ömürlü olmalı

KONSOLİDASYON = SAĞLAMLAŞTIRMA

- Bozulmaya uğramış objenin hassas hale gelmiş parçacıklarının ya da bölümünün genellikle yapıştırıcı kullanarak güçlendirilmesi.
- Konsolidasyon malzemesinde aranması gereken özellikler:
 1. Geri dönüşüm
 2. Objenin tarihsel, sanatsal orijinalitesini bozmaması
 3. Objenin teknik ve işçilik özelliklerinin okunurluğunu azaltmamak veya tamamen ortadan kaldırmamak
 4. Yüzeyde renk değişimine neden olmamak
 5. Zaman içerisinde form ve renk değiştirmemek
 6. Objeye kimyasal etkileşime girmemek
 7. Neme, ısı ve ışığa karşı yeterince dayanımlı olmak
 8. Mekanik etkilere karşı yeterli mukavemet
 9. Kendisini veya objenin bir bölümünü, objenin orijinal halinden daha sert ya da daha güçlü hale dönüştürmemek

KORUMA-ONARIM İŞLEMLERİNDE KULLANILAN YAPIŞTIRICILARDA ARANMASI GEREKEN NİTELİKLER

1. Yapıştırıcının doğru viskozitede olması
2. Tüm yüzeye yayılmayı sağlayacak yüzey gerilimine sahip olması
3. Yapıştırma işleminin geç veya çok erken gerçekleşmemesi
4. Büzülmenin az olması veya hiç olmaması
5. Yapıştırıcının yapıştırılan parça veya yüzey ile kimyasal reaksiyona girmemesi
6. Yapışmanın kuvvetli olması
7. Yüzeyden sıyrılarak alınabilmesi veya yapıştırılan parçayı ayırmak gerektiğinde yüzeyde iz bırakmaması ve yüzey zarar vermeden ayrılması
8. Atmosferik şartlara dayanıklı olması ve zamanla renginin solmaması

YAPIŞTIRICI

- YapıŐtırıcılar, iki maddeyi birleŐtiren moleküllerdir. Dođal ya da sentetik olabilen bu malzeme, uzun zincir Őeklindeki dallanmıŐ yapısıyla üzerine sũrũldüđü maddelerin molekũlleri arasına girer ve iki madde arasında birbirini tutan bağlar oluŐturur. Bu nedenle arasına yapıştırıcı sũrũlmüŐ iki madde birleŐik hale gelir. Maddelerin atomları arasındaki bu Őekme gũcũne **kohezyon** denir
- YapıŐtırıcıların sağladığı yapışma olayı temelde kimyasal bir reaksiyondan baŐka bir Őey değildir. Dođada balmumu ũreten arı, gemilerin ve kayaların su altındaki kısımlarına tutunan midye gibi Çok gũclũ yapıŐtırıcılar ũreten canlılar mevcuttur.

YAPIŐTIRICILARIN YAPIŐKAN NİTELİĞİNİ ETKİLEYEN ÖZELLİKLERİ:

1. Yapıştırılan yüzeyin gözenekli olup olmadığı veya düzgünlüğü
2. Yapıştırılan yüzeyin ve yapıştırıcının yapısı
3. Yapıştırıcının moleköl ağırlığı ve yapısı
4. Yapıştırıcının kuruması, sertleşmesi ve yapışmanın oluşmasını sağlayan kimyasal reaksiyonlar.

İSTENİLEN YAPIŞMANIN GERÇEKLEŞMESİ İÇİN YAPIŞTIRICI YÜZEYLERİN DE BELİRLİ ÖZELLİKLERE SAHİP OLMASI GEREKİR. BU ÖZELLİKLER ŞUNLARDIR:

1. Yüzey temiz olmalıdır.
2. Yapışmayı engelleyecek kimyasal maddelerden arındırılmış olmalıdır.
3. Yüzeyin pürüzlü olması, yapıştırılacak malzemelerin yüzey alanının fazla olması sağlam bir yapıştırma için gereklidir. Pürüzlü yüzeylerin yapıştırıcı ile temas eden yüzeyi cam gibi düz ve pürüzsüz olan malzemelere göre daha fazladır.
4. Yapıştırıcıdan beklenen iki yüzeyi kuvvetli ve sağlam bir biçimde birbirine yapıştırmak ve onları bir arada tutmak olduğuna göre, yapıştırıcının her iki yüzey üzerine homojen bir şekilde yayılmasını engelleyecek bir yabancı maddeyle karşılaşılması gerekmektedir. Yüzeyde bulunan maddelerden yüzeyin arındırılması temizlenmesi veya yapıştırıcının yüzeyde bulunan yabancı maddeleri etkisiz hale getirerek çözmesi gerekir. Aksi halde yapışma istenildiği kadar kuvvetli olmaz
5. Yüzeyde su ve nem bulunmamalıdır. Genellikle su yapışmayı engelleyici bir maddedir.

KAYNAKÇA

- Agrawal, O.P., *Care and Preservation of Museum Objects*, New Delhi 1977
- Brooke, C. A.. *Construction Materials for Storage and Exhibition*. In S.Knell (Ed.), *Care of Collections*, London and New York: Routledge, 1994, 129-135.
- Caple, C., *Conservation Skills: Judgment, Method and Decision Making*, 2000.
- Corr, S., *Caring for Conservation: A Manual of Preventive Conservation*, 2000.
- H. Hkten , B. Eskici, Y.S. Őener, S. Őelik, D. HepdiŐ, *Mzede nleyici Koruma Uzaktan Eđitim Programı (2007)*
- Hilberry, J.D. – Weinberg, S.K., *Museum Collections Storage*. In S.Knell (Ed.), *Care of Collections*, London and New York: Routledge, 1994.
- Bachmann, K. – Rushfield, R.A. , *Principles of Storage*. In K.Bachmann (Ed.), *Conservation Concerns*, Washington and London: Smithsonian Institution Press, 1992, 5-11.
- Giuntini, C. , *Storage of Historic Fabrics and Costumes*. In K.Bachmann (Ed.), *Conservation Concerns*, Washington and London: Smithsonian Institution Press,1992, 69-79.
- Stolow, N., *Conservation and Exhibitions: Packing, Transport, Storage and Environmental Consideration*, London 1987.
- Stolow, N., *Procedures and Conservation Standards for Museum Collections in Transit and on Exhibition*, Paris 1981.
- Zycherman, L.A. , *Storage of Stone, Ceramic, Glass and Metal*. In K.Bachmann (Ed.), *Conservation Concerns*, Washington and London: Smithsonian Institution Press, 1992, 97-101.